

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

19. september 2025, ob 19.30
Sodni stolp

NOČ BREZ MEJA

Per Rundberg, klavir
William Hagen, violina
Mairéad Hickey, violina
Georgy Kovalev, viola
Leland Ko, violončelo
Mate Bekavac, klarinet

Sponsored: Franz Liszt, George Crumb, György Ligeti, Gabriel Fauré, Claude Debussy, Toru Takemitsu, Guillaume Connesson, Dobrinka Tabakova, Jörg Widmann, Antonín Dvořák, Svante Henryson, Paul Schoenfeld, Astor Piazzolla, Arturo Cardelús

20. september 2025, ob 20.00
Dvorana generala Maistra,
Narodni dom, Maribor

VŠTEKANI, ODŠTEKANI

Teo Collori & Momento Cigano
Teo Collori, kitara
Metod Banko, kitara, vokal
Matija Krečič, violina
Matej Kužel, klarinet
Jošt Lampret, kontrabas

21. september 2025, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor

Zaključni koncert: AGONIJA ČASA

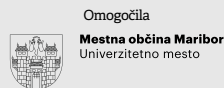
MB BANDA
Mate Bekavac, dirigent, klarinet
Mairéad Hickey, violina, koncertna mojstrica

Sponsored: Jean Sibelius, Kinan Azmeh, Gija Kančeli, Alfred Schnittke, John Williams, Samuel Barber, Valentin Silvestrov, ljudska glasba

Več o preostalih koncertih: www.festivalmaribor.si

Glavni in odgovorni organizator

Pokrovitelj koncerta
Čelopenka

Koproducent
otvoritvenega koncerta

Partner

Partner
festivalne mobilnosti

Koproducent
dogodka

Medijski partnerji

**Festival
Maribor**

**NARODNI
DOM
MARIBOR**

**11.-21.
SEPTEMBER
2025**

18. september 2025, ob 19.30
Sodni stolp

GLAS VEČNOSTI

Nataša Mirković, glas
Matthias Loibner, hurdy-gurdy

Čeprav so samospeve pisali že Haydn, Mozart in Beethoven, je prav **Franz Schubert** tej zvrsti dal dokončno obliko. Leta 1815 je kot osemnajstletnik napisal več kot 140 samospevov ter številna druga dela. Pomembno podporo so mu nudili prijatelji, ki so organizirali t. i. schubertiade, druženja, na katerih so kramljali, filozofirali in izvajali njegovo glasbo. Prav v teh intimnih krogih je Schubert našel svoje občinstvo, medtem ko širša dunajska glasbena scena, prevzeta z Beethovnom, Rossinijem in italijansko opero, tedaj zanj ni imela posluha. Njegova zadnja leta so bila posebno intenzivna, saj se je po letu 1823 boril z boleznijo in depresijo, a je kljub temu ustvarjal, in to s še večjo vnemo. Leta 1827, leto po Beethovnovi smrti, ki ga je zelo pretresla, je ustvaril nekatera izmed svojih najglobljih in najtemačnejših del, naslednje leto pa je sploh bilo eno njegovih najbolj plodovitih, a hkrati tudi zadnje. V njegovih več kot 600 pesmih najdemo popolno uresničitev zvrsti, kjer se pesniška beseda in glasbena govorica zlijeta v enotno umetnino. Pred Schubertom je oblika nihala med dvema poloma: preprosto kitično pesmijo, ki je postala monotona, in prekomponirano pesmijo, ki je izgubljala preglednost. Nasprotno je Schubert našel ravnotežje v spretni rabi ponavljanja, v katero je vnašal subtilne variacije in motivične povezave, ki so ustvarjale dramaturško napetost. Klavir je iz zgolj spremljevalnega instrumenta povzdignil v polnopravnega soustvarjalca, ki pogosto nosi psihološko in izrazno težišče pesmi. Prvi preboj je Schubert dosegel leta 1814 s samospevom *Marjetica za kolovratom* na Goethejev tekst, kjer je klavirska spremljava z neprestanim vrtenjem kolovrata ustvarila povsem novo dimenzijo dramske glasbene pripovedi. Od tedaj naprej je bil Schubert glas pesniške generacije, ki so jo sestavljali Goethe, Heine, Schiller, Rückert, predvsem pa Wilhelm Müller, ki mu je dal verze za dva velika cikla: *Lepo mlinarico* in *Zimsko popotovanje*. Če je prva še nosila barve mladostne ljubezni in naravne idile, je *Zimsko popotovanje* (1827) razgrnilo popolnoma drugačen svet: v obliki štiriindvajsetih pesmi spremljamo osamljenega popotnika skozi ledeno pokrajino njegove notranje stiske. Müllerjeva besedila so Schubertu prišla kot naročena v času, ko se je sam soočal z boleznijo in depresijo. V pismu je zapisal: »Mislim, da sem najbolj nesrečna in bedna kreatura na svetu.« Ko je cikel jeseni 1827 prvič predstavil prijateljem, jih je šokirala temačnost glasbe, vseh jim je bila le pesem *Lipa*. Schubert jim je odvrnil, da so mu ti samospevi ljubši od vseh drugih in da bodo tudi njim postali všeč. In res, kmalu so v njih prepoznali vrhunec nemške umetnosti samospeva.

Zimsko popotovanje je z glasbenega vidika zadržano, skoraj asketsko. Vztrajno ponavljanje ritmov ustvarja občutek brezciljnega tavanja. Približno dve tretjini samospevov je v molovi tonaliteti, kar daje celoti temačen značaj, in vendar se prav v tej preprostosti skriva globoka pretresljivost, zaradi katere cikel še danes velja za enega najbolj ganljivih vrhuncev zahodnoevropske glasbene umetnosti. Cikel se začne s

samospevom *Lahko noč*, kjer popotnik po neuspešni ljubezni zapušča dom. Sledi pot skozi mraz in temo, prežeto z obupom, občasnimi prividi upanja, a brez prave tolažbe. Zadnja pesem, *Lajnar*, prikaže še enega osamljenega človeka – potujočega muzikanta, ki vrti lajno brez poslušalcev. Njuno srečanje je dvoumno: morda je to zrcalo popotnikove usode, morda slutnja smrti.

Prav lajna, ki jo v zadnji pesmi slišimo kot simbol obupa in vztrajnosti, je v središču nocojšnjega koncerta: avtorski projekt Nataše Mirković in Matthiasa Loibnerja prinaša izbor samospevov v priredbi za glas in hurdy-gurdy. Značilni brneči zvok slednjega razgali Schubertovo glasbo v njeni prvinski preprostosti ter jo približa izraznosti ljudske pesmi, kar naravno odpira povezavo z ljudskim izročilom v drugem delu koncerta.

Glasbeno izročilo jugovzhodne Evrope, ki se ga pogosto imenuje kar balkansko, se ponaša z dolgo tradicijo, ki je oblikovala enega najbolj prepoznavnih glasbenih svetov na stari celini. Pesmi in plesi Kosova, Črne gore, Makedonije, Srbije in Bosne in Hercegovine so nastajali na stičišču različnih kultur in ver, zato nosijo v sebi bogat preplet vplivov, od bizantinskih napevov in osmanskih melodij do slovanske in romske glasbene govorice. Posebno značilna je raba asimetričnih, »nepravilnih« ritmov, kot so 5/8, 7/8 ali 9/8, ki dajejo glasbi živahen in nepredvidljiv značaj, ter hkrati izrazite, pogosto melizmatične melodije, ki ustvarjajo občutek hrepenenja in melanholije. Ljudska glasba teh pokrajin je od nekdaj tesno povezana z vsakdanjim življenjem, saj je spremljala delo na polju, praznovanja, obrede in pomembne življenjske prelomnice. Ljudske pesmi govorijo o ljubezni in domovini, a tudi o težkih zgodovinskih izkušnjah, ki so zaznamovale regijo, zato jih pogosto prežema občutek krhkosti in minljivosti, ki pa ga hkrati prelamlja izjemna notranja moč, vitalizem in veselje do življenja. Ta dediščina je skozi stoletja prehajala iz roda v rod kot kolektivni spomin in duhovna vez skupnosti. Njena lepota je v njeni neposrednosti, v preprostem glasu, ponekod le ob spremljavi enega glasbila, ki lahko izreče več kot najbolj prefinjene simfonične zvočne pokrajine. V tem smislu se balkanska ljudska pesem približa bistvu Schubertovega samospeva, saj je tako kot on tudi ljudski pevec tisti, ki z glasom prenaša notranje doživljanje v univerzalno govorico čustev.

Danes ljudske pesmi Kosova, Črne gore, Makedonije, Srbije in Bosne in Hercegovine niso zgolj folklorna zanimivost, temveč živi dokaz kulturne trdoživosti in ustvarjalne moči. Njihova prvinska izraznost in iskrena melodika še vedno nagovarjata sodobnega poslušalca, ker v sebi nosita nekaj brezčasnega: slutnjo večnosti, spomin na prednike in pripadnost človeškemu občestvu.

Jan Prepadnik

Več o nastopajočih lahko preberete v programski knjižici Festivala Maribor 2025 ali na www.festivalmaribor.si.

Spored:

Imam jednu želju

Starogradska pesem, Srbija / Prir. M. Loibner, N. Mirković

Wasserflut (Potok)

W. Müller, F. Schubert iz zbirke *Zimsko popotovanje*, D911/
Prir. M. Loibner, N. Mirković

Od kako je Banja Luka postala

Bosna in Hercegovina / Prir. N. Mirković

Gjamë

Albanska tuzbalica / Prir. M. Loibner, N. Mirković

Magla padnala v dolina

Tradicionalna, Vranje, Srbija / Prir. M. Loibner, N. Mirković

U bašči mi zumbul cvate

Sevdah, Bosna in Hercegovina / Prir. N. Mirković

Frühlingstraum (Pomladni sen)

W. Müller, F. Schubert iz zbirke *Zimsko popotovanje*, D911/
Prir. M. Loibner, N. Mirković

Lindenbaum (Lipa)

W. Müller, F. Schubert iz zbirke *Zimsko popotovanje*, D911/
Prir. M. Loibner, N. Mirković

Schützentänze

Avstrijska Štajerska

Vsi su venci vejli

Slovenija

Sinoć sam si ti Safo

Sevdah, Bosna in Hercegovina / Prir. N. Mirković

Anderleto

Sefardska, Bosna in Hercegovina / Prir. N. Mirković

Auf dem Flusse (Na reki)

W. Müller, F. Schubert iz zbirke *Zimsko popotovanje*, D911/
Prir. M. Loibner, N. Mirković

Nebensonnen (Tri sonca)

W. Müller, F. Schubert iz zbirke *Zimsko popotovanje*, D911/
Prir. M. Loibner, N. Mirković

Grana od bora

Sevdah, Bosna in Hercegovina / Prir. M. Loibner, N. Mirković

Estas Mesas

Sefardska, Bosna in Hercegovina / Prir. M. Loibner, N. Mirković